

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra historie

Historické vědy – České dějiny

Autoreferát disertační práce

**Židovská pionýrská mládež v meziválečném Československu mezi
sionismem a komunismem – budování vyvoleného těla**

Daniela Bartáková

Olomouc 2020

Disertační práce byla vypracována v rámci kombinované formy doktorského studia oboru *České dějiny* na Katedře historie Filozofické fakulty University Palackého v Olomouci.

Autor práce:

Mgr. Daniela Bartáková M.A.

Školitel:

doc. PhDr. Karel Konečný, CSc.

Obsah

Dosavadní stav bádání.....	3
Metody a konceptuální rámec disertační práce	5
Cíle disertační práce	6
Prameny a literatura – stručný výběr	8
Prameny	8
Dobový tisk	8
Literatura - výběr	9
Články a studie	12
Výsledky a přínos práce	15
Publikační a odborná činnost autorky – výběr	16
Summary	19

Ačkoliv se téma židovských dějin, ať už starších nebo moderních, těší v české i zahraniční historiografii značné oblibě, i nadále v tomto poli nacházíme dílčí témata, která nejsou dostatečně zpracována. V české historiografii k takovým tématům patří například problematika židovské sionistické mládeže v období prvorepublikového Československa. Dějinám židovské menšiny v meziválečné době věnuje řada autorů, některé mládežnické skupiny zůstávají na okraji jejich pozornosti. Stejně tak i kontextualizace historie mládežnických skupin s partikulárními sociálními jevy.

K tématu židovské menšiny a sionistického hnutí v meziválečném Československu považují za dosud nepřekonané práce autorek Tatjany Lichtenstein, Marie Crhové a Kateřiny Čapkové, které zmapovaly prostor sionistické politiky, politických identit, integrace, sociálního a kulturního života Židů v meziválečném Československu.¹ Sionistické hnutí hodnotí nejen jako jednu z identifikačních strategií Židů, ale i jako strategii k přijetí židovské menšiny do československého národa a pragmatického politického aktéra.

K významným pracím, které přispěly ke zkoumání především sociálních dějin a židovské otázky na přelomu 19. a 20. století na území Čech a Moravy patří práce Víta Strobacha. Strobach se věnuje zkoumání rasové analýzy, nacionalistickým diskurzům a jejich vztahu k biologickým pojmům na pozadí boje o uznání partikulárních veřejností a formování politiky židovské identity. I jeho práce považují pro svůj výzkum za stěžejní.²

Analýza fenoménu utváření mládežnické kultury jako takové, která hrála významnou roli pro utváření sionistických mládežnických spolků i v Československu, se zakládá na pracích izraelského sociologa Shmuela Eisenstadta a Dany a Tomáše Kasperových.³ Zmínění autoři

¹ LICHTENSTEIN, Tatjana: *Zionists in interwar Czechoslovakia: Minority Nationalism and the Politics of Belonging. The modern Jewish Experience*. Bloomington; Indianapolis: Indiana University Press, 2016. LICHTENSTEIN, Tatjana: *Making Jews at Home. Jewish Nationalism in the Bohemian Lands, 1918-1938*. (Nepublikovaná disertační práce) University of Toronto, 2009. LICHTENSTEIN, Tatjana: *Jewish Power and Powerlessness: Prague Zionists and the Paris Peace Conference*. East European Jewish Affairs, Vol. 44, 2014. s. 2-20. CRHOVÁ, Marie: *Modern Jewish Politics in Central Europe. The Jewish Party of Interwar Czechoslovakia, 1918-1938*. Budapest 2007. (Nepublikovaná disertační práce). CRHOVÁ, Marie: *Politické strany a politika židovské menšiny*. In: *Politické strany, 1861-1938. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu*. Brno 2005. s. 965-985. CRHOVÁ, Marie: *Jewish Politics in central Europe: the Case of the Jewish Party in Interwar Czechoslovakia*. In: http://web.ceu.hu/jewishstudies/pdf/02_crhova.pdf. [cit. 24. 1. 2019]. ČAPKOVÁ, Kateřina: *Češi, Němci, Židé? Národní identita Židů v Čechách 1918-1938*. Praha-Litomyšl 2013.

² STROBACH, Vít: *Zamyšlení nad rudou asimilací českých Židů*. Praha 2007. (Nepublikovaná magisterská diplomová práce). STROBACH, Vít: *Židé: národ, rasa, třída. Sociální hnutí a „židovská otázka“ v českých zemích 1861-1921*. Praha 2015.

³ EISENSTADT, Shmuel N.: *Archetypal Pattern of Youth*. *Dedalus*, Vol. 91, No. 1, Youth: Change and Challenge, Winter, 1962. s. 28-46. EISENSTADT, Shmuel N.: *Youth Culture and Social Structure in Israel*. In: *The British*

rovněž zkoumají sociální a politické podmínky, které vedly ke vzniku mládežnických hnutí a mládežnické kultury. Nabízejí pohled na sociologický význam vzniku mládežnických hnutí, zasazují rozvoj mládežnické kultury do širšího historického kontextu.

V práci je věnována značná pozornost tématu vnímání maskulinity v rámci sionistického diskurzu, který chápe diasporální existenci jako nemocný stav židovské společnosti, kterou bylo třeba léčit za pomoci moderních vědních disciplín. Významnou roli pro kontext práce hraje i alternativní koncept židovské existence v diaspoře, který nabízejí Jonathan a Daniel Boyarinovi.⁴ Na základě jejich prací se pokusím poukázat na úskalí vnímání maskulinity v rámci diasporální existence Židů. V tématu léčby, regenerace individuálního i kolektivního těla, se na teoretické rovině budu opírat především o práce Todda Presnera, George L. Mosseho, Etana Blooma a Davida Bialeho a v neposlední řadě i socioložky Meiry Weiss.⁵ Jak dokazují tito a další autoři, normativní reprezentace genderu hrála v genezi národních hnutí zásadní roli. Sionismus byl v tomto směru jen produktem své doby, jež byla tématem národní emancipace a představami dobrého, respektive špatného člena národního společenství, přímo nasáklá. Jednou z primárních strategií jazyka národních hnutí byla sexualizace fundamentálních témat nacionalismu, včetně budování kolektivní identity národa. Tyto cíle byly realizovány i za pomoci zmiňovaných ustavujících mýtů sionismu, jak je představili autoři Gabriel Pieterberg, Gershona Shafir a Zeev Sternhell.⁶

Journal of Sociology, Vol. 2, No 2, Jun., 1951. s. 105-114. KASPEROVÁ, Dana; KASPER, Tomáš: *Německá mládežnická hnutí a spolky mládeže v ČSR v letech 1918-1933*. Praha 2016.

⁴ BOYARIN, Jonathan; BOYARIN, Daniel: *The Powers of Diaspora: Two Essays on the Relevance of Jewish Culture*. Minneapolis 2002. BOYARIN, Jonathan; BOYARIN, Daniel: *Diaspora: Generation and the Ground of Jewish Identity*. Critical Inquiry 19/1993. s. 693-725. BOYARIN, Jonathan; BOYARIN, Daniel (eds.): *Jews and Other Differences*. University of Minnesota 1997.

⁵ PRESNER, Todd: *Muscular Judaism: The Jewish Body and the Politics of Regeneration*. London-New York 2007. MOSSE, George L.: *The Image of Modern Masculinity*. Oxford 1988. BIALE, David (ed.): *Eros and the Jews – From Biblical Israel to Contemporary America*. London 1997. BLOOM, Etan: *Arthur Ruppin and the Production of Pre-Israeli Culture*. Boston 2011. WEISS, Meira: *The Chosen Body. The Politics of the Body in Israeli Society*. Stanford University Press 2002.

⁶ PIETERBERG, Gabriel: *The Returns of Zionism. Myths, Politics and Scholarship in Israel*. New York 2008. SHAFIR, Gershon: *Land, Labor and the Origins of the Israeli-Palestinian Conflict, 1882-1914*. Cambridge 1989. STERNHELL, Zeev: *The Founding Myths of Israel. Nationalism, Socialism and the Making of the Jewish State*. Princeton 1998.

Metody a konceptuální rámec disertační práce

Významným činitelem při řízení společenského života, ale i osobnostního vývoje jedince a jeho socializace, je *kulturní repertoár*. Repertoár se nachází na pomezí multidisciplinárních přístupů (kulturních studií, sociologie, antropologie, sémiotiky) a lze jej chápat jako soubor prostředků konstrukce rituálů, příběhů a vidění symbolického světa. Koncept kulturního repertoáru nabízí „sadu nářadí“ (tool kit),⁷ soubor pravidel lidského jednání pro řešení problémů či situací, jimiž se kultura řídí, které se však nevyvíjejí samy od sebe. Spíše se tak sociální „realita“ stává produktem vývoje a dějin daného repertoáru. Kulturní repertoár nám nabízí mnohavrstevný vhled, a stává se zásadním pro porozumění vztahu mezi minulostí, budoucností a přítomností. Nabízí nám vhled do utváření sociálního světa, který je formován sociálními činiteli prostřednictvím kognitivních struktur, které mohou být aplikovány na stávající konkrétní sociální struktury.⁸ Přičemž každý má k dispozici kulturních repertoárů více, má více alternativ.

Z tohoto konceptuálního rámce vychází podle Even-Zohara *kulturní plánování*. Inicie kulturního plánu a jeho operací, přehodnocování a revize stávajících kulturních plánů v reakci na měnící se potřeby a proměnu sociálního prostředí. K efektivnímu kulturnímu plánování dochází v momentě, kdy dokáže dominantní kultura vnutit svůj repertoár určité skupině, přesněji určitému sociálnímu prostředí, dokáže centralizovat, řídit a organizovat rozličná těla a instituce mající symbolický kapitál (pro účely předkládané práce lze za symbolický kapitál považovat například vzdělávací systém, tisk, organizaci volnočasových aktivit), a dokáže vytvářet takovou společenskou soudržnost, která je schopná regulovat rozličné individuální i institucionální interakce.⁹

Kulturní repertoár dominantní skupiny – *dominantní repertoár*, představuje *habitus* dané skupiny. Etan Bloom ve své práci představil vznik repertoáru Nového Hebrejce a jeho *habitus*, utváření jeho skupinových i individuálních praktik. „(...) the history of the habitus is the history of the memory, this being understood not only as something abstract, ideological or symbolic but also as a memory which shapes and regulates the body.“¹⁰ V návaznosti na Bloomovu práci tak

⁷ BLOOM, Arthur Ruppín, s. 10-12. SWIDLER, Ann: *Culture in Action: Symbols and Strategies*, In: American Sociology Review, Vol. 51, No. 2. 1986. s. 273-286, zde s. 273. EVEN-ZOHAR, Itamar: *EVEN-ZOHAR: The Emergence of a Native Hebrew Culture in Palestine 1882– 1948*. In: Even-Zohar, *Polysystem Studies*, Durham 1990. s. 175– 191.

⁸ BLOOM, Arthur Ruppín. s. 10.

⁹ Tamtéž, s. 11.

¹⁰ Tamtéž, s. 12.

nabídnou příspěvek k dané problematice v podobě případové studie židovské levicové mládeže v Československu. Nabídnou pohled na utváření sionistické kulturní identity, konkrétně budování vyvoleného těla. Ve vymezeném kulturním prostoru tak židovská pionýrská mládež utvářela svou specifickou kulturu a současně byla touto kulturou utvářena i její skupinová i kolektivní identita. Ač se jedná o problematiku komplexní, která má bezesporu mnoho vrstev, hodlám se věnovat jen dílčí části dané problematiky a současně upozorňovat na další aspekty, které byly pro daný kontext relevantní.

Cíle disertační práce

Širším konceptuálním pozadím mého studia se v obecné rovině stala politika identity, respektive identifikace, sledovaných hnutí. Tato politika byla formována československými autoritami, sionistickými autoritami, sociálním prostředím. Na pozadí daného konceptuální rámce jsem se pokusila ukázat, že židovští pionýrští mládežníci spoluutvářeli strategie kolektivního a individuálního jednání a v této politice identit byli aktivními hráči. Pro pionýrský sionismus se národní homogenita stala v symbolickém i sociálním smyslu stěžejním projektem, kterému byl ve snaze o zachování jednotného národního těla podřízen i obecnější výklad společenských souvislostí a mocenských vztahů.

V předkládané disertační práci poukazují za pomoci diskurzivní analýzy tiskovin československých pionýrských mládežnických hnutí na způsoby, jakými byla utvářena kolektivní paměť a identita, která výraznou měrou přispěla k utváření mýtu vzniku moderního Izraele, respektive k budování vyvoleného těla. Pokusím se nabídnout jiný pohled na analýzu sionistických vzdělávacích materiálů, umění, souboru vědění a praktik, oblast genderu, kultury a problematiky diasporické identity ve vztahu k mládežnickým pionýrským hnutím, která byla nositeli specifických praktik a diskurzů. Dané prameny jsem doplnila o memoárovou literaturu a orálně-historické výpovědi, v nichž jsem rovněž hledala a analyzovala problematiku identity, genderu a témata související s konceptem budování vyvoleného těla. Mým cílem je přispět ke kritickému přístupu a analýze sionistické ideologie, potažmo současné izraelské kolektivní identity a politiky, jež je se svou genezí v prvních fázích budování hnutí a jeho praktické realizace dosud do jisté míry neoddělitelně spjata.

- 1.) Dizertační práce klade za cíl poukázat na menšinovou politiku v meziválečném Československu a její dopad na vznik a vývoj sionistických mládežnických hnutí, zejména pak pionýrských sionistických hnutí.
- 2.) Táži se, zda vůbec a jakým způsobem mezi československou sionistickou pionýrskou mládeží rezonovalo téma tzv. národní regenerace a vyrovnávání se s představou „zženštilé“ diaspory, která měla stát v protikladu k ideální figuře „maskulinního Žida“, fyzicky udatného, dominujícího veřejnému prostoru a ukotveného ve své maskulinní sexualitě. Figuře, která představovala kýžený ideál kolektivní identity židovského nacionalismu.
- 3.) V neposlední řadě se pokusím poukázat na fenomén tzv. *rudé asimilace*, se kterým se (nejen) židovská pionýrská mládež musela vyrovnávat, a který představoval další identifikační strategii židovských pionýrů v procesu hledání a formování individuální i kolektivní identity

Prameny a literatura – stručný výběr

Prameny

Česká republika

Archiv hlavního města Prahy, AHMP

Spolkový katastr (SK)

Archiv Židovského muzea v Praze, AŽMP

Orálně-historická sbírka (OH)

Dokumenty perzekuce (DP)

Moravský zemský archiv, MZA

Policejní ředitelství v Brně

Národní Archiv, NA

Prezidium ministerstvo vnitra

Izrael

Central Zionist Archives, CZA (Jeruzalém, Izrael)

Yad Yaari - the Centre for Research and Documentation of HaShomer Hatzair Movement and of the Kibbutz Artzi Federation, YY (Givat Haviva, Izrael)

Machon Lavon - Archives for the Labour Movements, ML (Tel Aviv, Izrael)

Kfar Masaryk (Mate Ašer, Izrael)

Dobový tisk

Bundesblätter, 1926-1933

Dapim, 1927

El-Al – Časopis židovských skautů Tchelet Lavan, 1938

Haderech, 1934, 1937, 1938

Hamaavar Labogrim, 1929

Hašomer, 1926-1928

Itonenu, 1929, 1930

Národní listy, 1919

Literatura - výběr

ALBRICHT, Gerhard; CHRIST, Hans; HOCKEL, Wolfram: *Deutsche Jugendbewegung im Südosten*. Bielefeld 1969.

AVINERI, Šlomo: *Zrození moderního sionismu*. Praha 2001.

BAADER, Benjamin M.; GILLERMAN, Sharon; LERNER, Paul (eds.): *Jewish Masculinities: German Jews, Gender, and History*. Indiana 2012.

BEER, Fritz: *...A tys na Němce střílel, dědo?* Praha-Litomyšl 2008.

BIALE, David (ed.): *Eros and the Jews – From Biblical Israel to Contemporary America*. London 1997.

BLOOM, Etan: *Arthur Rupp and the Production of Pre-Israeli Culture*. Boston 2011.

BLÜHER, Hans: *Wandervogel. Geschichte einer Jugendbewegung*. Frankfurt am Main 1976. Sv. 1 a 2.

BOROCHOV, Ber: *Třídní zájem a národnostní otázka*. Praha 1948.

BOYARIN, Jonathan; BOYARIN, Daniel: *The Powers of Diaspora: Two Essays on the Relevance of Jewish Culture*. Minneapolis 2002.

BOYARIN, Jonathan; BOYARIN, Daniel: *Jews and Other Differences*. Minnesota 1997.

CRHOVÁ, Marie: *Modern Jewish Politics in Central Europe. The Jewish Party of Interwar Czechoslovakia, 1918-1938*. Budapest 2007. (Nepublikovaná disertační práce, CEU).

ČANĚK, David: *Národ, národnost, menšiny a rasismus*. Praha 1996.

ČAPKOVÁ, Kateřina: Češi, Němci, Židé? Národní identita Židů v Čechách 1918-1938. Praha-Litomyšl 2013.

DEKEL, Mikhal: The Universal Jew. Masculinity, Modernity, and the Zionist Moment. Evanston 2010.

EVEN-ZOHAR, Itamar: The Emergence of a Native Hebrew Culture in Palestine 1882– 1948. In: Even-Zohar, Polysystem Studies, Durham 1990. s. 175– 191.

FOUCAULT, Michel: Dějiny sexuality I. Vůle k vědění. Praha 1999.

FRANKL, Michal; SZABÓ, Miloslav: Budování státu bez antisemitismu: Násilí, diskurz loajality a vznik Československa. Praha 2015.

GITELMAN, Zvi Y.: (ed.): The Emergence of Modern Jewish Politics. Bundism and Sionism in Eastern Europe. Pittsburgh 2003.

GOLDSTÜCKER, Eduard: Vzpomínky 1913-1935. Praha 2003.

HART, Mitchell B. (ed.): Jews and Race. Writing on Identity and Difference, 1880-1940. Waltham 2011.

HaShomer HaTzair beCzechoslovakiah: Perakim betoldot HaTnuah, 1920-1950. Givat Havivah, Israel, 1986.

HELLER, Otto: Der Untergang des Judentums. Die Judenfrage, ihre Kritik, ihre Lösung durch den Sozialismus. Berlin 1933.

HYMAN, Paula E.: Gender and Assimilation in Modern Jewish History. The Roles and Representation of Woman. Seattle 1986.

JENSEN, Angelika: Sei stark und mutig! Chazak we'emaz! 40 Jahre jüdische Jugend in Österreich am Beispiel der Bewegung „Haschomer Hazair“ 1930 bis 1940. Vienna 1995.

JELINEK, Ješajahu A.: Dávidova hviezda pod Tatrami. Židia na Slovensku ve 20. storočí. Praha 2009.

KÁRNÍK, Zdeněk: České země v éře První republiky (1918-1938). Díl I. Vznik, budování a zlatá éra republiky (1918-1938). Praha 2000.

KÁRNÍK, Zdeněk; KOPEČEK, Michal (eds.): Bolševismus, komunismus radikální socialismus v Československu. Sv.III, Praha 2004.

KASPER, Tomáš: Německé venkovské výchovné ústavy – analýza reformně pedagogického

konceptu a příklad Svobodné školní obce v Litoměřicích v meziválečné ČSR. Praha 2008.

KASPEROVÁ Dana; KASPER, Tomáš: Německá mládežnická hnutí a spolky mládeže v ČSR v letech 1918-1933. Praha 2016.

KIEVAL, Hillel J.: Formování českého židovstva. Národní identita Židů v Čechách 1918-1938. Vyd. 1. Praha 2005.

KŘEŠŤAN, Jiří; BLODIGOVÁ, Alexandra; BUBENÍK, Jaroslav: Židovské spolky v českých zemích v letech 1918-1948. Praha 2001.

LICHTENSTEIN, Tatjana: Zionists in interwar Czechoslovakia: Minority Nationalism and the Politics of Belonging. The Modern Jewish Experience. Indiana University Press 2016.

LICHTENSTEIN, Tatjana: Making Jews at Home. Jewish Nationalism in the Bohemian Lands, 1918-1938. Toronto 2009. (Nepublikovaná disertační práce, University of Toronto).

MENDELSSOHN, Ezra: Essential Papers on Jews and Left. New York 1997.

MOSSE, George L.: The Image of Modern Masculinity. Oxford 1988.

NORDAU, Max: Degeneration. New York 1905.

OPPENHEIM, Israel: The Struggle of Jewish Youth for Productivization: The Zionist Youth Movement in Poland. East European Monographs 1989.

ORZOFF, Andrea: Battle for the Castle. The Myth of Czechoslovakia in Europe, 1914-1918. Oxford 2011.

PETRÁŠ, René: Menšiny v meziválečném Československu: právní postavení národnostních menšin v první Československé republice a jejich mezinárodněprávní ochrana. Vyd. 1. Praha 2009.

PRESNER, Todd: Muscular Judaism: The Jewish Body and the Politics of Regeneration. London-New York 2007.

PIETERBERG, Gabriel: The Returns of Zionism. Myths, Politics and Scholarship in Israel. New York 2008.

RABINOWICZ, Aharon, M.: The Jewish Minority. In: The Jews of Czechoslovakia, vol. I., Philadelphia 1968. s. 155 – 266.

REINHARZ, Jehuda; SHAPIRA, Anita (eds.): Essential Papers on Zionism. New York 1996.

- RUCKER, Laurent: Stalin, Izrael a Židé. Praha 2001.
- RYBÁR, Ctibor: Do půlnoci času dost. Praha 2008.
- SAID, Edward W.: Orientalismus. Západní koncepce Orientu. Praha 2006.
- SHAFIR, Gershon: Land, Labor and the Origins of the Israeli-Palestinian Conflict 1882-1914. Cambridge 1989.
- SHIMONI, Gideon: The Zionist Ideology. Jerusalem 1995.
- SILBENER, Edmund: Kommunisten zur Judenfrage: zur Geschichte von Theorie und Praxis des Kommunismus. Opladen 1983.
- SINAI, Amos; GERSHON, Amir; MARGOL, Nanne (eds.): Rhapsody to Tchelet Lavan. The History of the Youth Movement Tchelet Lavan – El-Al Netzach in Czechoslovakia. Israel, 1996.
- SOUKUPOVÁ, Blanka: Velké a malé českožidovské příběhy. Bratislava 2005.
- SOUKUPOVÁ, Blanka; ZAHRAVNÍKOVÁ, Marie (eds.): Židovská menšina v Československu ve dvacátých letech. Praha 2003.
- STANISLAWSKI, Mitchel: Zionism and the Fin de Siècle – Cosmopolitanism and Nationalism from Nordau to Jabotinsky. Berkley 2001.
- STERNHELL, Zeev: The Founding Myths of Israel. Nationalism, Socialism and the Making of the Jewish State. Princeton 1998.
- STROBACH, Vít: Zamyšlení nad rudou asimilací českých Židů. Praha 2010. (Nepublikovaná magisterská diplomová práce, UK).
- STROBACH, Vít: Židé: národ, rasa, třída. Sociální hnutí a „židovská otázka“ v českých zemích 1861-1921. Praha 2015.
- WEISS, Meira: The Chosen Body. The Politics of the Body in Israeli Society. Stanford University Press 2002.
- ZAHRA, Tara: Kidnapped Souls. National Indifference and Bottle for Children in the Bohemian Lands, 1900-1948. Cornell University Press 2008.

Články a studie

BAADER, Benjamin M.: Jewish Difference and the Feminine Spirit of Judaism, in Mid-Nineteenth-Century Germany. In: BAADER, Benjamin M.; GILLERMAN, Sharon; LERNER, Paul (eds.): Jewish Masculinities: German Jews, Gender, and History. Indiana 2012. s. 50-71.

BOYARIN, Jonathan; BOYARIN, Daniel: Diaspora: Generation and the Ground of Jewish Identity. Critical Inquiry 19/1993. s. 693-725.

CRHOVÁ, Marie: Politické strany a politika židovské menšiny. In: Politické strany, 1861-1938.

Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu. Brno, 2005. s. 965-985.

EISENSTADT, Shmuel N.: Archetypal Pattern of Yout. In: Deadalus, Vol. 91, No. 1, Youth: Change and Challenge; Winter, 1962. s. 28-46.

FRANKEL, Jonatha: Dark Times, Dire Decisions: Jews and Communism, In: Studies in Contemporary Jewry XX. Oxford 2004.

GERRIS, André: Antisemitism and Anti-Communism: The Myth of Judeo-Communism. In: East European Jewish Affairs, vol. 25, no.1. s. 49-72.

HAMAR, Eleonora: Diaspora mezi snem a realitou. Znovuobjevená společenství pro transnacionální svět? In: Sociální studia 1/2006. s. 129-143.

CHO, Lily: The Turn to Diaspora. Topia 17/2007. s. 11-30.

JELINEK, Yeshayahu: Jewish Youth in Carpatho-Rus': Between Hope and Despair (1920-1938). In: Shvut, No. 7 (23), 1998. s. 146-165.

JELÍNEK, Tomáš: Německé „hnutí mládeže“ v Čechách. In: Německé tělovýchovné a sportovní spolky v českých zemích a Československu. Praha 2008. s. 171-208.

KARPE, Richard: Hitahvut shel Tchelet Lavan beBohemia vehitpatchut bemilchamat haolam harishona. In: SINAI, Amos (ed.): Rhapsodia LeTchelet Lavan – korot nuar hanoar Tchelet Lavan – El Al beCzechoslovakiah Hashomer Hatzair Noar Tzofi Halutzi (Netzach). Israel 1993. s. 51-61.

LICHTENSTEIN, Tatjana: Jewish Power and Powerlessness: Prague Zionists and the Paris Peace Conference. In: East European Jewish Affairs, Vol. 44, 2014. s. 2-20.

McCAGG, Wiliam: The Jewish Position in Interwar Central Europe, A Structural Study of Jewry at: Vienna, Budapest, and Prague. In: DON, Y., KARADY, V.(eds.): A Social and Economic History of Central European Jewry. New Brunswick-London 1990. s. 47-81.

OSCHILES, Wolf: Die Kommunistische Partei der Tschechoslowakei in der Ersten Tschechoslowakischen Republik (1918-1938). In: BOSL, Karl (ed.): Die demokratisch-parlamentarische Struktur der Ersten Tschechoslowakischen Republik. München-Wien 1975. s. 53-82.

PERLMUTTER, Amos: Dov Ber-Borochov: A Marxist-Zionist Ideologist. Middle Eastern Studies, Vol. 5, No. 1, (January 1969), s. 32-43.

SHAFIR, Gershon: Zionism and Colonialism: A Comparative Approach. In: PRAKASH, G.: After Colonialism. Princeton 1995. s. 211-241.

SHAPIRA, Anita: Labour Zionism and the October Revolution. In: Journal of Contemporary History. Vol. 24, No. 4; Oct. 1989. s. 623-656.

SILVER, Matthew: Fighting for Palestine and Crimea: Two Jewish friends from Philadelphia during the First World War and the 1920s. In: Jews and Violence, Studies in contemporary Jewry. s. 201-218.

TINKOVÁ, Daniela: Biomoc a „medikalizace“ společnosti jako rysy modernity. In: Antropoweby, 3-4/2014. s. 107-119.

WEIN, Martin: Zionism in Interwar Czechoslovakia: Palestinocentrism and Landespolitik. In: Judaica Bohemiae, XLIV-1, Praha 2009. s. 121-138.

Výsledky a přínos práce

Předkládaná dizertační práce přispívá k dějinám židovské menšiny v meziválečném Československu. Příklad pionýrské sionistické mládeže a její role v procesu budování vyvoleného těla poskytuje vhled do dílčí oblasti problematiky diskurzivního chápání sionistického hnutí, jeho dynamických procesů a praktik utváření národní komunity, individuální a kolektivní identity židovské menšiny. Poodkrývá praktik, majících přesah patrný i v současné izraelské společnosti.

Ve své práci jsem se snažila postihnout na cíle a úskalí meziválečné sionistické politiky v oblasti menšinových práv a židovského školství. V oblastech, v nichž sionisté dosáhli pouze dílčích úspěchů. Židovská menšinová práva byla nakonec zahrnuta v obecných kategoriích náboženství, jazyka a rasy a židovské školy zůstaly po celé období první republiky soukromými institucemi. Sionističtí představitelé přesto ukázali značný pragmatismu jak v oblasti *Landespolitik*, tak i Palestinocentrismu. To prokázali již v prvních letech československé republiky. V období, které je pro sledované téma významné i proto, že na něm lze poukázat na zásadní milníky vývoje sionistických pionýrských hnutí, jakými byla Ruská revoluce, Balfourova deklarace, téma haličských uprchlíků a protižidovské útoky a obvinění z tzv. židobolševictví. Bylo to právě v tomto období, kdy se sionisté začali s větší intenzitou soustředit na židovskou mládež, představující národní budoucnost.

Prostřednictvím analýzy materiálů mládežnických hnutí Tchelet Lavan a Hašomer Hacair jsem se snažila přiblížit problematiku dichotomického pojetí dominantní a aktivní maskulinity a submisivní a pasivní feminity v západním světě a aktivní roli pionýrských hnutí v sionistické politice, usilující o zvrát této dichotomie. Předkládaný výzkum měl být příspěvkem ke studiu procesů budování vyvoleného těla.

Židovští pionýři rovněž přispěli k utváření ustavujících mýtů sionistického hnutí. Jednalo se o negaci diasporu, především skrze její diskreditaci pomocí představy zženštilosti a degenerace. Tím pomáhali reprodukci mýtu návratu do Palestiny, jako jediného možného způsobu regenerace židovského národa, jeho „normalizace“ a návratu k historii. Členové obou hnutí byli přesvědčeni o prospěšnosti syntézy mezi socialismem a nacionalismem v Palestině, která měla tvořit alternativu k pasivnímu buržoaznímu, ortodoxnímu životu otcovské generace.

Myšlenka rovnosti se stala jedním z významných mobilizačních motivů pro vstup do obou hnutí. Sionistům se stala konkurentem tzv. *rudá asimilace* a to i v oblasti politiky převrstvení židovského národa, jeho fyzické i mravní obrody či třídního uvědomění.

Publikační a odborná činnost autorky – výběr

Bartáková, D.: Úvod. (Šlaim, A.: Izrael a Palestina: přehodnocení, revidování, vyvracení/ Shlaim, A.: Izrael a Palestina: přehodnocování, revidování, vyvracení. Academia 2016. s. 1-15.

Bartáková, D.: Die jüdische Pionierjugend in der Ersten Tschechoslowakischen Republik zwischen Zionismus und Kommunismus. In: Brenner, C., Braun, K., Kasper, T. (eds.): Jugend in der Tschechoslowakei - Konzepte und Lebenswelten (1918-1989). Vandenhoeck und Ruprecht 2016. 133-152.

Bartáková, D.: Starý a nový Žid: proměny chápání maskulinity a sionistická pionýrská hnutí na Moravě. Dějiny - teorie - kritika, (1) 2014. 7-25.

Bartáková, D.; Strobach, V.: Válka, sex a Orient očima "nových Židů". Biograf, (58) 2013. 55-75.

Bartáková, D.: Židovská sionistická mládež v Československu - tělo, tělesnost, sexualita. Židé a Morava XIX, 2013. 209-217.

Konferenční vystoupení:

26.-29. 10. 2018 Mezioborová konference Na prahu nové doby (Akademie věd ČR)

Příspěvek: *Postavení židovské menšiny v očích československých úřadů a přístup sionistického hnutí*

15. 11. 2017 Mezinárodní konference „Palestine: 100 Years From Balfour Declaration“ (Ústav mezinárodních vztahů Praha, Centrum asijský studií VŠE)

Příspěvek: *Czech Zionists and Their Discontent*

23.-24.10.2013 Mezinárodní vědecká konference Přesídlování národů – cílevědomý proces řešení politických a hospodářských problémů a mocenských zájmů Evropy 20. století. Příčiny, formy, prostředky a důsledky. (Historický ústav AV SR)

Příspěvek: *Sionistická politika přesídlování na příkladu židovské mládeže v ČSR*

14.-16.6. 2011 Mezinárodní konference IV. Warsaw Conference for Young Jewish Studies Researchers (Institute of History of Warsaw University)

Příspěvek: *Jewish Pioneer Youth in Interwar Czechoslovakia – between Socialism and Communism*

Výuka

Leden 2018 – dosud

CET – Academic Programs, Praha

Modern History of Jews in East Central Europe

Memory of the Holocaust

Jews and Anti-Semitism in Multi-Ethnic Society

2011 – 2017

FF Univerzity Palackého v Olomouci, Centrum judaistických studií Kurta a Ursuly Schubertových

Diskurz tolerance, antisemitismus, rasismus

Izrael – vyvolené tělo

Židé v Československu

Oponování bakalářských prací:

CHALUPNÝ, Václav: *Výcvik izraelských letců a pomocného personálu v Československu se zaměřením na Olomouc*. CJS UPOL, 2019.

BALAVAJDEROVÁ, Iva: *Jemenští Židé a problematika Mizrachim v izraelské společnosti*. CJS UPOL, 2015.

Summary

Jewish Pioneer Youth in Interwar Czechoslovakia between Zionism and Communism - the Building of Chosen Body

Jewish pioneer youth movements played a crucial role in the practical realization of socialist Zionism. Their activities focused on the achievement of social, national, political, and cultural goals, and last but not least, members of these movements were actively involved in the concept of building the new chosen body on the individual and collective levels.

The thesis will focus on the discursive understanding of the Zionist movement, its dynamic processes, and practices of social and national community shaping, which utilized the methods of bio-power on the level of individuals as well as the whole nation. Both anatomo-politics and biopolitics have become part of Zionist discursive practices. Through the adoption of these practices, Jewish pioneers contributed actively to the formation of the founding myths of the Zionist movement and the negation of the diaspora allegedly discredited through effeminacy and degeneration. Thus, they helped to reproduce the myth of returning to Palestine as the only possible way of regenerating the Jewish nation, its “normalization,” and returning to history.

Members of pioneer youth movements promoted a synthesis between socialism and nationalism in Palestine, which was to provide an alternative to the passive bourgeois, orthodox life of the paternal generation. The idea of equality has become one of the mobilizing motives for joining both movements. The “red assimilation” became a competitor to the Zionist movement and an alternative for pioneer Jewish youth.

Keywords: body, communism, Czechoslovakia, diaspora, degeneration, femininity, Hashomer Hatzair, Jews, masculinity, nation, Palestine, pioneer, Tchelet Lavan, Zionism